

Maros Miklós sikere az anyaországban
és egy kitűnő zenei folyóiratban

PARLANDO 60

Magyar zongoramuzsika a határokon túlról

Maros Miklós: Complete Piano Works (Perfect Noise PN 1704)

A CD tokjának gerincén három szó áll: Maros, Klavierwerk és Ernst. Pontosabb a tartalom meghatározása, mint a kísérőfüzet címlapján, hiszen az 1984-ban komponált Variacionit nem tartalmazza a korong (terjedelmi okokból is lehetetlen ez). Ugyanakkor még mindig nem teljes az információk köre, hiszen csak a címlap belső oldalán szerepel az egyébként figyelemreméltó és izgalmas hangszerválasztás: Moritz Ernst instrumentumai: Flügel, Cembalo, Drittelton-Klavier, Sechzehnteltonklavier. A koncertzongora és a csembaló ismertnek tekinthető, de az utóbbi két ritkaságról, sajnos, nem tudunk meg közelebbit. (E vonatkozásban nem lettek sokkal okosabbak azok sem, akik december 12-én meghallgatták a Fészekben a Lázár Eszter által életre hívott (és elismerésre méltóan hosszú ideje életben tartott) kortárs kamarazenei sorozat keretében Maros Miklós szerzői estjét Határokon túlról címmel. A műsor házigazdája Mácsai János volt, aki a szerzővel beszélgetve csak érintőlegesen hozta szóba e hangszer különlegességeket. Részben jogosan, hiszen – ott és akkor – kizárólag „normális” hangszereken csendültek fel a művek, a hazánkban első ízben szereplő német Moritz Ernst előadásában (aki egyébként olyan koncerteket is szokott adni, amelyeken egyenrangú a két hangszer, a zongora és a csembaló művészeként).

Ha zenei rejtvény hatbetűs kérdéseként szerepelne, hogy „Maros (zeneszerző)”, szükséges lenne egy betűnyi támpont, hiszen ugyanazt a pályát/hivatást választotta

apja Rudolf, 1917-1982)
és fia Miklós, szül. 1943

Maros Rudolf életműve különlegességének számít az Eufónia sorozat három darabja, amelyekben a komponista

újfajta hangszíneket, szépségideálokat keresett. Ez a fajta kutatókedv kezdettől elidegeníthetetlen sajátja Maros Miklósnak is, aki a Zeneakadémián végzett tanulmányai után (a világ akkor legfejlettebbnek számító elektronikus stúdiójával rendelkező Stockholmban ismerkedett – Ingvar Lidholm és Ligeti György növendékeként – a zeneszerzés további távlataival.

Miklós Maros
Complete Piano Works

Moritz Ernst

Perfect
Noise

Maros Rudolf Maros Miklós
(Muzsikalenárium) (BMC - Magyar Zenei Információs
Központ)

Az elektroakusztikus zeneszerzés azonban nem bizonyult számára a lehetőségek kimeríthetetlen tárházának, ugyanis szembesülnie kellett azzal, hogy a gyors egymásutánban változó technikai eszközök kezelésének időről-időre való elsajátítása „rendszergazdaként” fejleszti, elvonva energiákat a számára lényeges alkotói tevékenységtől. Így hát az

elektronika-kínálta technikai eszközöktől mindinkább visszatért a – többé-kevésbé hagyományos – hangszerekhez, részben azoknak korábban kevésbé kiaknázott lehetőségeihez, részben pedig (s életművét tekintve számára ez volt a fontosabb)

különleges kombinációik által olyan hangszínekhez, amelyeket saját zenei nyelve meghatározó kifejezőmódjaiként tarthatott számon. Ilyen háttérinformációk ismeretében nem véletlen, hogy a zongora korántsem foglal el meghatározó helyet az általa gyakran alkalmazott apparátusok között. Más megközelítésből is „tartózkodott” a zongorára való komponálástól; alapos ismeretekkel

rendelkezett az értékes és gazdag történeti zongorairódmalmat illetőleg. Hogy ahhoz érdemben „hozzászóljon”: szükségesek voltak külső felkérések, megrendelések. Amelyek, szerencsére, jöttek, így módon 1971 óta gazdagodik az életmű „billentyűs” fejezete. A zeneszerző, aki más műfajokban komplex alkotásokat hozott létre, a szólóhangszer esetében is kereste a kifejezés változatosságát. Munkáira a „minden mű egy kísérlet” abban az értelemben igaz, hogy sajátos kérdéseket sikeresen megválaszoló kísérlet. Egyéni hangra olyan módon törekszik, hogy közben nem feledkezik meg a történetileg életképesnek bizonyult zenei nyelvek (stílusok, műfajok, formák) mindmáig érvényes (érthető) intonációiról, jelenségeiről. Ebben a kettősségben rejlik, hogy kompozíciói ébren tartják a

felkeltett figyelmet; több-kevesebb kihívást jelentenek a hallgató számára, hogy tájékozódjanak az adott formai keretek között. Mert az csakhamar kiderül, hogy „rend” van a tételekben, szervezettség – amely formai struktúrák ismeretében vagy anélkül egyaránt biztosít valamiféle „otthonosságot” a hallgatónak. S minden bizonnyal az előadó(k)nak is – ez éri meg a megtanulásra fordított nem kevés időt-energiát.

A december 12-i koncert élményét kétségkívül a zongorista jelentette, aki lenyűgöző teljesítményével olyanmire meglepte a hallgatót, hogy szinte elvonta magukról a művekről a figyelmet. A hangfelvételnek köszönhetően ideálisan pótolható ez az esetleges mulasztás.

A CD kísérőszövege a zeneszerzőtől származik, afféle ars poetica részletnek is tekinthető. A műsor „hallgatóbarát”: a nagy figyelmet igénylő kéttételes Szonátával kezdődik (amely szinte a szimfóniák párdarabjainak tekinthetők abban az értelemben, hogy hasonlóképp komplex tartalmat hordoz – mondhatni, Maros „Dante-szonátája”). A monotematika gondolata kísért az „Ernst und Spaß”-ban, ahol egy kvázi egydimenziós csírából teljesít ki többdimenzióssá, hangulati kontrasztok keretében (a felkérés a felvétel előadójától érkezett; a cím egyúttal a nevet is megörökíti). Pihentető epizód ez a szonáta szellemi igénybevétele után a hallgatónak.

Hasonló játékos gesztus rejlik a Kilskrift címében, amely a Kíl városban rendezett nemzetközi (ifjúsági) zongoraversenyre készült, s különböző technikai nehézségű tétel

méltán kapta a Rovásírás címet. Az 1987-ben komponált mű – amely már első hallásra is a Maros-oeuvre egyik legkedvesebb darabja lett számomra – több mint elgondolkoztató. A '80-as évek nemzetközi zongoraoktatásának élvonaláról ad némiképp fogalmat az az információ, hogy az 1. és 3. darab a legfiatalabb korosztálynak (14 éves korig) készült, a 4. előadói legfeljebb 16 évesek lehettek, a virtuóz 2. korhatára

pedig maximum 19 év volt.

Ezekben – kiváltképp a bevallottan a bartóki Mikrokosmos-hagyományokat követő elsöben – megrendítően érvényesül a zenei nyelv magyarsága. A kérdés (Mi a magyar a zenében?) a zenei köznyelv mind erőteljesebb feloldódása következtében mindinkább költői (általában a „külföldi” mert legbiztosabban ítélni nemzeti sajátosságokat illetően), ezúttal fel sem merül! még a svéd népdalt alapul vevő harmadiknál is otthonosnak érzi magát a hallgató, a népdalfeldolgozás műfaji sajátosságainak ismeretében. A virtuóz második darabot hallgatva arra kellett gondolnom, hogy amire valaki eljut a technikai virtuozitás ilyen szintjére, minden bizonnyal szerzett annyi zenei tapasztalatot, hogy nem tekint akadályverseny-pályának a tételt. Jellegzetes szerzői ötlet, hogy B-A-C-H kompozícióját már címében is frappánsan egyénítette: HCAB – BACH. Igazgyöngy-füzér a nyolc Invenciósorozata, e mikroludiumok közül a legrövidebb nem éri el a fél percet sem, s a legerjedelmesebb is alig haladja meg a hárompernyi időtartamot. A Farbwolken igazi hangszínvarázs, impresszionisztikus sziget az értő zenehallgatásra inspiráló kompozíció után. Befejezésként pedig ráadásdarabként is hatásos, hangszeren kívüli effekteket is alkalmazó tételt hallunk, címe: Rush. Hetvenpernyi zongoramuzsika, amely megérdemelné, hogy minél több zongorista repertoárját gazdagítsa.

Fittler Katalin

A kitűnő elektronikus folyóirat 2019. 1. száma a szerző 19 zongoradarabjának hangfelvételét mellékeli az íráshoz. Érdemes meghallgatni.

Függelék: Maros: Complete Piano, Works Perfect Noise - PN 1704 Kompozitor, Miklos Maros (ur. 1943) Wykonawcy, Moritz Ernst, pian.

KAPU-2

A kolozsvári Vallásszabadság Háza könyvesboltjának udvari bejárata